

سرگذشت فلسطین

ترجمه
۱۳۴۲

نویسنده این کتاب که نخستین بار در سال ۱۳۴۲ منتشر شد، «اکرم زعیتر» سفیر اردن بود که با ترجمه هاشمی در مدت کوتاهی توانست جایگاهی ویژه در محافل فرهنگی و حتی سیاسی آن زمان پیدا کند؛ به گونه‌ای که حتی محمد مصدق نیز بر این کتاب یادداشت نوشت. هاشمی رفسنجانی درباره مقدمه این اثر گفته: «مقدمه را خودم نوشتم که خیلی تند بود؛ چون آن موقع مسئله استعمار جزو مهم‌ترین مسئله مبارزین بود.»

امیرکبیر: قهرمان مبارزه با استعمار

تألیف
۱۳۴۹

این کتاب، تحقیقی است درباره مبارزات ضد استعماری «امیرکبیر» که در هفت بخش سامان یافته است. در ابتدای کتاب تصویری از اوضاع و احوال کشور قبل از زمام‌داری امیرکبیر ترسیم می‌شود؛ سپس اقدامات و اصلاحات و مبارزات او علیه استعمار و عمال استعمار بازگو می‌شود و پس از آن، وضع کشور پس از سقوط امیرکبیر و تجدید استعمار بررسی و ارزیابی می‌شود.

تفسیر راهنما

تدوین
۱۳۹۰

این کتاب یکی از تفاسیر موضوعی قرآن به قلم اکبر هاشمی رفسنجانی است. بخشی از آن از مجموعه فیش‌های تهیه‌شده در زندان دوره پهلوی فراهم آمده است. مرکز فرهنگ و معارف قرآن، در آغاز فعالیت خود برای تکمیل برداشت‌های تفسیری هاشمی رفسنجانی کار تدوین تفسیر راهنما را با روشی نو آغاز کرد که در ۲۲ جلد انجام شد. در این تفسیر، بیش از ۶۰ هزار فیش و برداشت از قرآن بر اساس ترتیب آیات، گرد آمده است.

نگاهی به خاطرات روزانه اکبر هاشمی رفسنجانی

سیاست‌نامه‌نویس جمهوری اسلامی

هیچ‌کدام از این آثار نمی‌توانند ارزش و اهمیت خاطرات او را داشته باشند. عادت به ثبت وقایع به شکل یادداشت‌های روزانه، یکی از عادات قدیمی هاشمی رفسنجانی بوده است. یادداشت‌هایی که از سال ۱۳۶۰ و در زمان ریاست او بر مجلس شورای اسلامی تا زمان مرگش در دی ماه ۱۳۹۵، به مدت ۳۵ سال تداوم داشت و او را تبدیل به سیاست‌نامه‌نویس جمهوری اسلامی کرد.

او شاید تنها سیاست‌مدار ایرانی است که خاطرات منظم روزانه خود را قلمی کرده است. خاطراتی که در آن دیدگاه‌های او نیز نهفته است و بر اساس آن خاطرات و دیدگاه‌ها و همچنین سخنرانی‌ها و مصاحبه‌های او چندین کتاب مستقل نوشته شده است. از جمله آثار دیگری که در ارتباط با هاشمی رفسنجانی نوشته و جمع‌آوری شده است، باید به متن کامل خطبه‌های نماز جمعه، مصاحبه‌ها، سخنرانی‌ها و نطق‌های پیش از دستورش در مجلس اشاره کرد که همه آنها به صورت کتاب‌های جداگانه منتشر شده‌اند. اما هیچ‌کدام از این آثار نمی‌توانند ارزش و اهمیت خاطرات او را داشته باشند. عادت به ثبت وقایع به شکل روزانه، یکی از عادات قدیمی هاشمی رفسنجانی بوده

است؛ به طوری که محسن هاشمی در این باره گفته است: «ایشان از سال ۱۳۶۰ شروع به نگارش خاطرات و فعالیت‌های روزانه خود کرد. تدوین یادداشت‌ها به طور ممتد زمانی که قید حیات بودند ادامه داشت و گمان نمی‌کنم سیاست‌مدار دیگری در ایران با این نظم خاطرات خود را ثبت کرده باشد.» روند انتشار این خاطرات، در قالب مجله‌هایی با عنوان کلی «کارنامه و خاطرات هاشمی رفسنجانی» به شکل سالانه، اتفاق قابل توجهی بوده که از سوی دفتر نشر معارف انقلاب در این سال‌ها محقق شده است؛ مجله‌هایی که هر کدام به سالی مشخص و با عنوانی مرتبط با وقایع آن سال، منتشر شده است.

شخص خودش باشد، حاصل گردآوری اطرافیان او بوده است، اما در برهه‌هایی از زندگی شخصی خویش کوشیده است به ترجمه و تحقیق روی آورد. او ابتدا کتابی از سفیر اردن در تهران درباره فلسطین ترجمه می‌کند و چند سال بعد با استفاده از منابع کتاب‌خانه مجلس شورای ملی، کتابی درباره امیرکبیر می‌نویسد. سپس در طول دوران زندان به مطالعه و تحقیق درباره تفسیر قرآن روی می‌آورد و حاصل آن را در تفسیر راهنما به کار می‌بندد. کتاب‌هایی دیگری در زمینه فرهنگ اسلامی نیز در کارنامه هاشمی رفسنجانی وجود دارد. اما بی‌تردید مهم‌ترین درخشش‌های کارنامه تالیفی هاشمی رفسنجانی ناظر به روزنوشت‌ها و خاطرات اوست. خاطراتی که در آن دیدگاه‌های او نیز نهفته است و بر اساس آن خاطرات و دیدگاه‌ها و همچنین سخنرانی‌ها و مصاحبه‌های او چندین کتاب مستقل نوشته شده است. از جمله آثار دیگری که در ارتباط با هاشمی رفسنجانی نوشته و جمع‌آوری شده است، باید به متن کامل خطبه‌های نماز جمعه، مصاحبه‌ها، سخنرانی‌ها و نطق‌های پیش از دستورش در مجلس اشاره کرد که همه آنها به صورت کتاب‌های جداگانه منتشر شده است. اما

هادی کشاورز پژوهشگر

اکبر هاشمی بهرمانی، که با نام پرطمطراق رفسنجانی شناخته می‌شود، ۶ سال پس از درگذشتش همچنان به عنوان یکی از پرنفوذترین شخصیت‌های سیاسی تاریخ جمهوری اسلامی شناخته می‌شود. مردی که مخالفان و هوادارانش علاقه دارند ردپای او را در کانونی‌ترین حوادث چهل سال اخیر ایران ببینند و در نقد یا ستایش او بنویسند. هاشمی در دوران پیش از انقلاب و در طول نهضت امام خمینی به صورت یک عضو فعال و همیشه در صحنه حضور داشت. هاشمی یک مبارز انقلابی استثنایی بود. برخلاف دیگر مبارزین انقلابی به فقر تشبیه نمی‌کرد و زهد را مایه فخر نمی‌دانست. با اینکه هوادار نهضت و دانش‌آموخته حوزه علمیه قم بود، اما اهل معامله با ثروت خانوادگی و ازدیاد سرمایه خودش بود. با اینکه اهل مبارزه با رژیم شاه بود، اما از فرصت دنیادیدگی و سفرهای طولانی‌مدت به کشورهای پیشرفته‌ای نظیر آمریکا و ژاپن نیز نمی‌گذشت. این شخصیت هاشمی رفسنجانی که همزمان پای ثابت جنگ و مجادله با نظام شاه و همچنین حساسیت درباره جهان اطراف خود بود، باعث شد یکی از عمل‌گراترین و توسعه‌طلب‌ترین دیدگاه‌های اسلامی در قالب شخصیت سیاسی هاشمی رفسنجانی متبلور شود. او که در دوران تلاش برای تاسیس نظام اسلامی در پی به چالش کشیدن استعمار به پیش‌قراولی آمریکا بود، در دوره استقرار نظام اسلامی در پی آغاز گفت‌وگوی مسالمت‌آمیز با غرب با حذف شعار مرگ بر آمریکا بوده است. هاشمی رفسنجانی در اوج فعالیت سیاسی، فعالیت تالیفی خود را نیز پی گرفت. اگرچه او همانند بقیه سیاستمداران ایرانی کتاب‌هایی دارد که بیش از آنکه حاصل تحقیق و تالیف